

ISSN 1691-1199

FINANŠU STABILITĀTES PĀRSKATS 1 • 2005





FINANŠU STABILITĀTES PĀRSKATS

1•2005

SAĪSINĀJUMI

ASV – Amerikas Savienotās Valstis
ECB – Eiropas Centrālā banka
EKS – Elektroniskā kliringa sistēma
ES – Eiropas Savienība
ES10 valstis – valstis, kuras pievienojās ES 2004. gada 1. maijā
ES15 valstis – valstis, kuras ietilpa ES pirms 2004. gada 1. maija
FKTK – Finanšu un kapitāla tirgus komisija
FRS – ASV Federālo rezervju sistēma
GAP – pārcenošanas starpība jeb PJA un PJS starpība
IKP – iekšzemes kopprodukts
INK – ienākumus nenesošie kredīti
KPR – kapitāla pietiekamības rādītājs
LLDA – Latvijas Līzings devēju asociācija
MFI – monetārā finanšu iestāde
NVS – Neatkarīgo Valstu Sadraudzība
OPEC – Naftas eksportētāju valstu organizācija (*Organization of the Petroleum Exporting Countries*)
PJA – pret procentu likmju pārmaiņām jutīgie aktīvi
PJS – pret procentu likmju pārmaiņām jutīgās saistības
RIGIBID – *Riga Interbank Bid Rate*; Latvijas starpbanku noguldījumu procentu likmju indekss
RIGIBOR – *Riga Interbank Offered Rate*; Latvijas starpbanku kredītu procentu likmju indekss
ROA – aktīvu atdeve
ROE – kapitāla atdeve
SAMS – Starpbanku automatizētā maksājumu sistēma
SDR – Speciālās aizņēmuma tiesības (*Special Drawing Rights*)
VaR – maksimālie gaidāmie zaudējumi noteiktā laika posmā ar noteiktu varbūtību (*Value-at-Risk*)
VKM II – Valūtas kursa mehānisms II

Izdevumā "Finanšu Stabilitātes Pārskats" izmantoti Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes, Finanšu un kapitāla tirgus komisijas, Latvijas Līzings devēju asociācijas, LURSOFT (Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra datu bāzes) un Latvijas Bankas dati.

Grafiskos attēlus sagatavojot, izmantoti Reuters (1., 2. un 28. att.), Latvijas Bankas (3., 5.–9., 11., 13.–17., 19.–21., 26., 27. un 30.–37. att.), Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes (3. un 37. att.), Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (4., 10., 12.–18., 22.–27., 29.–31. un 38. att.) un Latvijas Līzings devēju asociācijas (36., 37., 39. un 40. att.) dati. Tabulas sagatavojot, izmantoti Latvijas Bankas (1.–4. un 6. tabula) un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (4. un 6. tabula) dati.

SATURS

Kopsavilkums	4
1. Latvijas ārējā ekonomiskā vide un iekšzemes ekonomiskā aktivitāte	5
2. Banku kredītrisks	6
3. Banku pelnītspēja	13
4. Banku kapitāla pietiekamība	16
5. Banku procentu likmju risks	16
6. Banku valūtas risks	18
7. Banku likviditāte	20
8. Finansiālā ievainojamība	21
9. Līzinga kompānijas	23

KOPSAVILKUMS

2005. gada 1. pusgadā turpinājās strauja Latvijas tautsaimniecības izaugsme, veicinot bezdarba līmeņa kritumu un algu pieaugumu. Būtisks bija tirdzniecības, transporta, glabāšanas un sakaru nozares un būvniecības ieguldījums tautsaimniecības izaugsmē. Vienlaikus degvielas, pārtikas un pakalpojumu cenu kāpuma, kā arī administratīvi regulējamo cenu un nodokļu likmju pārmaiņu dēļ saglabājās augsts inflācijas līmenis. Augošs ārējais pieprasījums veicināja eksporta pieaugumu, kas pārsniedza importa kāpumu. Tomēr tekošā konta deficīts saglabājās augsts. Straujš nodokļu ieņēmumu un ES līdzfinansējuma pieaugums noteica finansiālā pārpalikuma veidošanos valsts konsolidētajā kopbudžetā (gadā kopumā valsts konsolidētajā kopbudžetā plānots deficīts). Liels tekošā konta deficīts un strauja kredītēšanas attīstība, patēriņa preču cenu kāpums, pieaugot atkarībai no ārējā finansējuma, rada riskus ilgtspējīgai tautsaimniecības attīstībai. Lai veicinātu makroekonomisko stabilitāti, kas ir priekšnoteikums turpmākai tautsaimniecības izaugsmei, 2005. gada 14. jūlijā Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu (spēkā ar 24.08.2005.) palielināt rezervju normu bankām un ārvalstu banku filiālēm no 4% uz 6%.

Kopumā kredītriska pieaugums korporatīvajā sektorā nav vērojams, ņemot vērā strauju tautsaimniecības izaugsmi, zemas procentu likmes un augstu kredītu kvalitāti lielākajās nozarēs. Tautsaimniecības nozarēm ar lielāku īpatsvaru kredītportfelī, t.i., operācijām ar nekustamo īpašumu, būvniecībai, vairumtirdzniecībai un komisijas tirdzniecībai, lauksaimniecībai, medniecībai un ar to saistītajiem pakalpojumiem, kredītu kvalitāte saglabājās augsta. Savukārt koksnes un koka izstrādājumu ražošanas nozarei bija zemāka kredītu kvalitāte, ko noteica 9. janvāra vētras radītie postījumi. Mazumtirdzniecības, pārtikas produktu un dzērienu un tabakas ražošanas nozares, kurām ir salīdzinoši augsts INK īpatsvars, zemāku kredītu kvalitāti var skaidrot ar atsevišķu mazu uzņēmumu, kas neiztur konkurenci un ES tirgus kvalitātes prasības, problēmām. Nefinanšu sabiedrību finansiālie rādītāji liecina par rentabilitātes uzlabošanos, pieaugot peļņai, tomēr vērojams arī parāda pieaugums atsevišķās lielās nozarēs, īpaši operācijās ar nekustamo īpašumu. Turpmāk rūpīgi jāvērtē nekustamā īpašuma parāda attīstība, banku ieguldījumi šajā segmentā un attiecīgo kredītu kvalitātes pārmaiņas, ņemot vērā ar atsevišķu jauno būvniecības objektu kvalitāti saistītas problēmas un atsevišķu tirgus dalībnieku pieredzes trūkumu gan būvniecībā, gan darījumos ar nekustamo īpašumu.

Pēc 2005. gada janvārī notikušās lata piesaistes maiņas no SDR valūtu groza uz eiro pieauga lata kursa svārstības attiecībā pret ASV dolāru, tāpēc ievērojami samazinājās rezidentiem ASV dolāros izsniegto kredītu īpatsvars, jo aizņēmēji, kuru ienākumi nav šajā valūtā, vēlējas ierobežot valūtas risku.

Ar māsaimniecību kredītēšanu saistītais kredītrisks turpināja palielināties, ņemot vērā strauju māsaimniecību parāda pieaugumu un arvien lielākas iedzīvotāju daļas iesaistīšanos kredītēšanā. Māsaimniecībām ASV dolāros izsniegto kredītu daļas samazināšanās vērtējama pozitīvi gan no valūtas riska, gan no procentu likmju viedokļa, jo atšķirībā no ASV dolāros izsniegtajiem kredītiem eiro un latos izsniegto kredītu procentu likmēm ir tendence samazināties. Lai gan pieauga konkurence, kredīta atlikuma attiecība pret nodrošinājuma vērtību saglabājās konservatīva (līdz 70%).

Straujā kredītēšanas attīstība bankām sniegusi kārtējo peļņas rekordu. Peļņas pieaugumu nozīmīgi iespaidoja no meitasuzņēmumiem saņemtās dividendes.

Lai gan strauji auga kredītu atlikums, banku aktīvu kvalitāte bija laba, un INK īpatsvars kopējā nebankām izsniegto kredītu atlikumā samazinājās. Tomēr gada laikā mainījās INK struktūra, nedaudz palielinoties zaudēto kredītu daļai.

Banku spēja absorbēt kredītriska pieaugumu samazinājās galvenokārt banku kapitalizācijas līmeņa krituma dēļ. To savukārt ietekmēja Latvijā noteiktās minimālās kapitāla prasības samazināšana no 10% uz 8% 2004. gada novembrī. Bankām pakāpeniski piemērojoties zemākai minimālajai kapitāla prasībai, būtisks stresa testu rezultātu uzlabojums tuvākajā nākotnē nav gaidāms, bet pašlaik banku šoku absorbēšanas spēja ir augsta.

Banku pakļautība procentu likmju riskam saglabājās neliela. Lata piesaiste eiro un banku atbilstoša rīcība, piemērojot savu atklāto valūtas pozīciju struktūru jaunajiem apstākļiem, ļāva 1. pusgadā ievērojami samazināties banku valūtas riskam.

Kreditēšanas attīstība noteica nelielu likviditātes rādītāju augstā līmeņa samazinājumu. Nebūtisks nerezidentu noguldījumu atlikuma kritums 2. ceturksnī kopējos banku sektora likviditātes rādītājus gandrīz neietekmēja. Atkarība no ārvalstu banku finansējuma turpināja palielināties.

1. LATVIJAS ĀRĒJĀ EKONOMISKĀ VIDE UN IEKŠZEMES EKONOMISKĀ AKTIVITĀTE

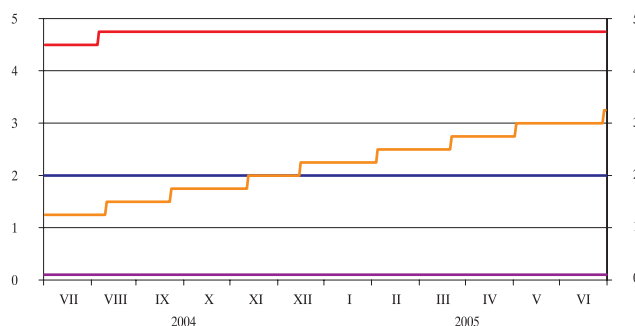
Ārējā ekonomiskā vide saglabājās labvēlīga, un Latvijas tautsaimniecības izaugsme paātrinājās.

Pasaules tautsaimniecība 2005. gada 1. pusgadā turpināja strauji attīstīties. Tomēr ekonomiskās aktivitātes kāpums nedaudz samazinājās augošo naftas cenu dēļ. Atsevišķu valstu ekonomiskā aktivitāte turpināja ievērojami pieaugt. Augsts tautsaimniecības izaugsmes temps bija ES10 valstīs. Savukārt eiro zonas valstu tautsaimniecības izaugsmes temps palēninājās. Japānas tautsaimniecība 1. pusgadā atbilstoši prognozēm attīstījās samērā strauji. Saglabājoties augstam ASV tautsaimniecības izaugsmes tempam un uzlabojoties nodarbinātības rādītājiem, FRS turpināja īstenot arvien ierobežojošāku monetāro politiku. Tā 1. pusgadā FRS četras reizes paaugstināja federālo fondu bāzes likmi par 25 bāzes punktiem, un līdz 1. pusgada beigām tā sasniedza 3,25% (sk. 1. att.). Pārējās pasaules nozīmīgākās centrālās bankas bāzes likmes nemainīja. Tādējādi 1. pusgada beigās ECB noteiktā bāzes likme saglabājās vēsturiski zemākajā līmenī (2,00%). Savukārt Anglijas Bankas un Japānas Bankas noteiktā bāzes likme bija attiecīgi 4,75% un 0,10%.

1. attēls

PASAULES NOZĪMĪGĀKO CENTRĀLO BANKU BĀZES LIKMES (%)

— ECB
— FRS
— Japānas Banka
— Anglijas Banka



1. pusgadā atsākās naftas cenu kāpums. To veicināja naftas produktu pieprasījuma pieaugums pasaulē, īpaši Āzijas reģiona valstīs, un bažas par pasaules naftas ieguves un pārstrādes rezerves kapacitātes neatbilstību augošajam pieprasījumam. 1. pusgada beigās jēlnaftas cenas ASV tirgū pieauga līdz 60 ASV dolāriem par barelu. Savukārt Eiropas *Brent* jēlnaftas cena pārsniedza 55 ASV dolārus par barelu.

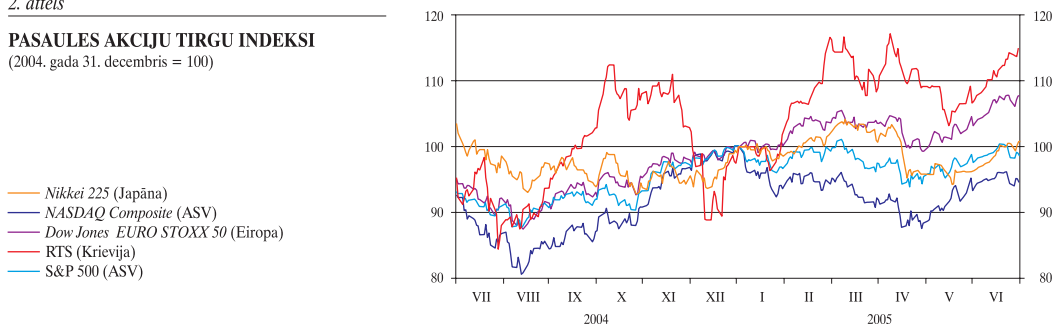
Pasaules valūtu tirgos 1. pusgadā pieauga ASV dolāra kurss attiecībā pret citām pasaules nozīmīgākajām valūtām. To galvenokārt veicināja dati par stabilu ASV

tautsaimniecības attīstības tempu un ASV dolāra bāzes likmes paaugstināšana. ASV dolāra kurss būtiski (par 12%) pieauga attiecībā pret eiro saistībā ar Eiropas Konstitūcijas neratificēšanu Francijā un Nīderlandē. Savukārt attiecībā pret Japānas jenu un Lielbritānijas sterliņu mārciņu ASV dolāra kurss palielinājās attiecīgi par 8% un 7%.

1. pusgadā pasaules akciju tirgos attīstības temps palēninājās (sk. 2. att.). Akciju cenu attīstību galvenokārt ietekmēja augstās naftas cenas un neviennozīmīgā pasaules lielāko tautsaimniecību attīstība. ASV akciju tirgu attīstību negatīvi ietekmēja arī ASV dolāra bāzes likmes pakāpeniska paaugstināšana. Tāpēc 1. pusgadā salīdzinājumā ar 2004. gada 2. pusgadu ASV akciju tirgiem nebija veiksmīgs. ASV akciju tirgus indekss S&P 500 1. pusgadā samazinājās par 1%, bet tehnoloģisko kompāniju indekss *NASDAQ Composite* – par 8%. Savukārt Eiropas un Āzijas akciju tirgos turpinājās kāpums. Eiropas akciju tirgus indekss *Dow Jones EURO STOXX 50* 1. pusgadā pieauga par 8%. To veicināja labie kompāniju finanšu rezultāti, zemas aizdevumu procentu likmes eiro zonā, kā arī eiro kursa kritums. Daļēji akciju tirgu indeksu kāpumu eiro zonā noteica arī cenu pieaugums enerģētikas sektorā, īpaši naftas nozarē. Savukārt Japānas akciju tirgū kāpums bija lēns un nepārliciecināms. Japānas akciju tirgus indekss *Nikkei 225* pieauga tikai par 1%. Krievijas akciju tirgū bija straujš kāpums sakarā ar energoresursu cenu palielināšanos pasaules tirgos. 1. pusgadā Krievijas akciju tirgus indekss *RTS* pieauga par 15%.

2. attēls

PASAULES AKCIJU TIRGU INDEKSI (2004. gada 31. decembris = 100)



1. pusgadā turpinājās strauja Latvijas tautsaimniecības izaugsme, IKP pieaugumam sasniedzot 9.5%. IKP pieaugumā lielākais bija tirdzniecības, transporta, glabāšanas un sakaru nozares un būvniecības ieguldījums. Inflācijas līmenis saglabājās augsts – vidēji 1. pusgadā 6.6%. To noteica degvielas, pārtikas un pakalpojumu cenu kāpums, kā arī administratīvi regulējamo cenu un nodokļu likmju pārmaiņas. Pastāvot labvēlīgai ekonomiskajai situācijai, bezdarba līmenis samazinājās (līdz 7.9%) un palielinājās darba samaksa. Eksporta pieaugums pārsniedza importa pieaugumu (attiecīgi 36.4% un 22.7%) augoša ārējā pieprasījuma dēļ. Tekošā konta deficīts saglabājās augsts (10.8% no IKP). Nozīmīgs nodokļu ieņēmumu un ES līdzfinansējuma pieaugums noteica finansiālā pārpalikuma veidošanos valsts konsolidētajā kopbudžetā (2.6% no IKP; gadā kopumā valsts konsolidētajā kopbudžetā plānots deficīts – 1.7% no IKP). Augsts tekošā konta deficīts, strauja kreditēšanas attīstība, patēriņa cenu kāpums un augoša atkarība no ārējā finansējuma rada riskus ilgspējīgai tautsaimniecības attīstībai. Lai veicinātu makroekonomisko stabilitāti, kas ir priekšnoteikums turpmākai tautsaimniecības izaugsmei, 2005. gada 14. jūlijā Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu (spēkā ar 24.08.2005.) palielināt rezervju normu bankām un ārvalstu banku filiālēm no 4% uz 6%.

2. BANKU KREDĪTRISKS

Lai gan strauji attīstījās kreditēšana, lielākajām nozarēm izsniegto kredītu kvalitāte bija ļoti augsta. Kredīta pret nodrošinājuma vērtību (*loan-to-value*)

attiecība mājokļa iegādei izsniegtajiem kredītiem galvenokārt nepārsniedza 70%, liecinot par konservatīviem kredītēšanas standartiem.

Jūnija beigās rezidentiem izsniegto kredītu atlikums sasniedza 4 785.6 milj. latu jeb 60.2% {46.4%}¹ no IKP, t.sk. nefinanšu sabiedrībām – 2 415.1 milj. latu, mājsaimniecībām (privātpersonām un tās apkalpojošajām bezpeļņas institūcijām) – 1 783.9 milj. latu, nebanku finanšu iestādēm – 435.6 milj. latu. Salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu palielinājās mājsaimniecībām izsniegto kredītu, īpaši kredīta mājokļa iegādei, atlikuma īpatsvars banku aktīvos: piecām bankām šo kredītu atlikums pārsniedza 20% no aktīviem (sk. 1. tabulu). Ņemot vērā mājsaimniecībām izsniegto kredītu pieauguma tempu, gada laikā tie varētu sasniegt nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikumu (sk. 3. att.).

1. tabula

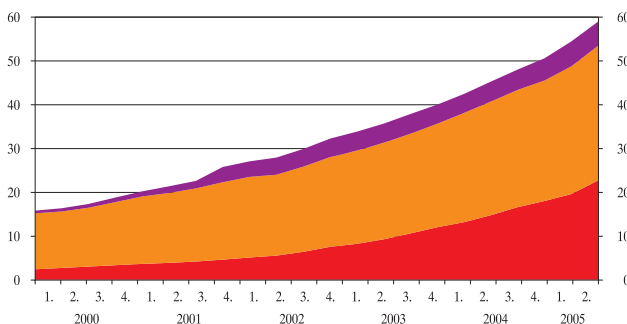
BANKU DALĪJUMS PĒC TAUTSAIMNIECĪBAS SEKTORIEM IZSNIEGTO KREDĪTU ATLIKUMA ĪPATSVARA BANKU AKTĪVOS
(2005. gada jūnija beigās {2004. gada jūnija beigās}; %)

	<10	10–20	>20
Nefinanšu sabiedrībām	8 {10}	7 {5}	7 {7}
Mājsaimniecībām	10 {13}	5 {5}	7 {4}
t.sk. mājsaimniecībām mājokļa iegādei	14 {15}	3 {5}	5 {2}
Nebanku finanšu iestādēm	20 {20}	2 {2}	0 {0}

3. attēls

REZIDENTIEM IZSNIEGTO KREDĪTU ATLIKUMS
(% no IKP)

— Kredīti finanšu iestādēm
— Kredīti nefinanšu sabiedrībām
— Kredīti mājsaimniecībām



Rezidentu nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikums 2005. gada jūnija beigās veidoja 30.4% {26.1%} no IKP. Salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikums palielinājās par 37.9%. Nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu analīze nozaru dalījumā liecina, ka nozarēm ar lielāku īpatsvaru kredītportfelī, t.i., operācijām ar nekustamo īpašumu, būvniecībai, vairumtirdzniecībai un komisijas tirdzniecībai, lauksaimniecībai, medicīnai un ar to saistītajiem pakalpojumiem, kredītu kvalitāte ir viena no labākajām (sk. 4. att.). Dažām mazākajām nozarēm kredītu kvalitāte ir zemāka. Piemēram, koksnes un koka izstrādājumu ražošanas nozarei tā saistīta ar 9. janvāra vētras radītajiem postījumiem, bet mazumtirdzniecības, pārtikas produktu, dzērienu un tabakas ražošanas nozarei – ar atsevišķu mazu uzņēmumu, kas neiztur konkurenci un ES tirgus kvalitātes prasības, problēmām. Nefinanšu sabiedrību INK īpatsvars ir diezgan zems – 1.4% no kopējā nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikuma.

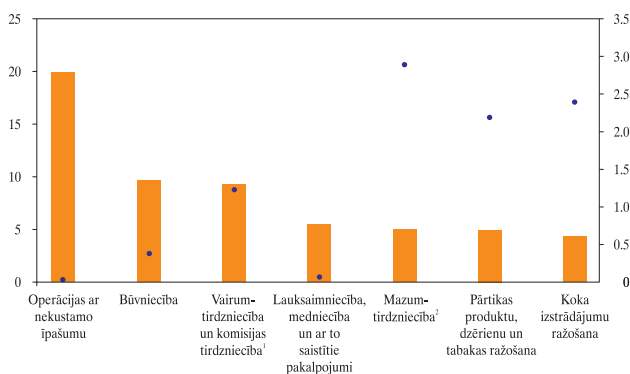
Valūtas riskam samazinoties pēc lata piesaistes eiro 2005. gada 1. janvārī un pievienošanās VKM II 2005. gada 2. maijā, būtiski saruka rezidentu nefinanšu sabiedrībām eiro izsniegto kredītu procentu likmes. Tās veicināja aizņēmumu eiro atlikuma kāpumu un šo kredītu atlikuma īpatsvara pieaugumu kopējā kredītportfelī

¹ {} – iepriekšējā gada atbilstošā perioda rādītājs.

4. attēls

NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM IZSNIEGTIE KREDĪTI UN TO KVALITĀTE NOZARU DALĪJUMĀ (%)

— Nozares īpatsvars izsniegto kredītu atlikumā
• INK (% no kopējiem kredītiem nozarei; labā ass)



¹ Izņemot automobiļus un motociklus.

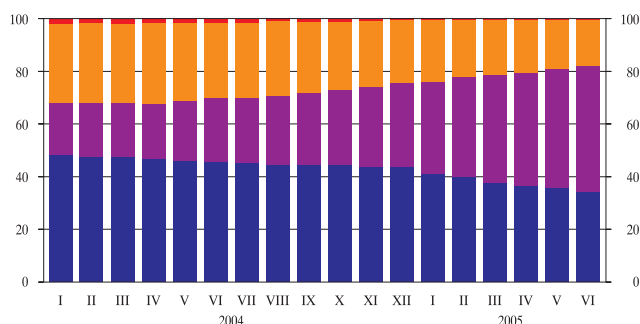
² Izņemot automobiļus, motociklus un autodegvielu; individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparātūras un iekārtu remontu.

(līdz 47.9%). Vienlaikus turpināja samazināties latos un ASV dolāros izsniegto kredītu atlikuma īpatsvars (sk. 5. un 6. att.). Kopumā sakarā ar strauju tautsaimniecības izaugsmi un augstu kredītu kvalitāti kredītriska pieaugums korporatīvajā sektorā nav vērojams. Tomēr augoša banku ieguldījumu koncentrācija nekustamā īpašuma segmentā un straujš kredītu mājokļa iegādei atlikuma kāpums liecina, ka viens no lielākajiem riskiem banku sektorā saistīts ar nekustamā īpašuma tirgus tālāku attīstību.

5. attēls

NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM IZSNIEGTO KREDĪTU ATLIKUMA VALŪTU STRUKTŪRA (perioda beigās; %)

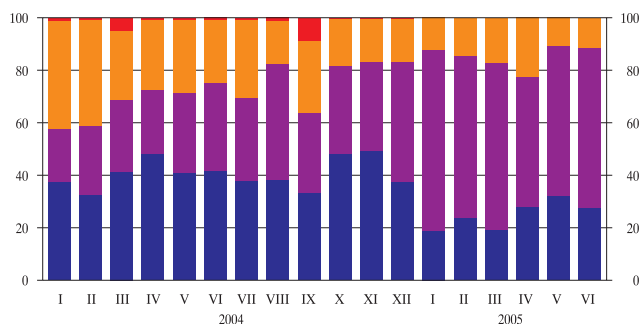
■ LVL
■ EUR
■ USD
■ Pārējās



6. attēls

NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM NO JAUNA IZSNIEGTO KREDĪTU VALŪTU STRUKTŪRA (%)

■ LVL
■ EUR
■ USD
■ Pārējās



Rezidentu māsaimniecībām izsniegto kredītu atlikums jūnija beigās bija 22.4% {14.8%} no IKP. Salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu šo kredītu atlikums pieauga par 79.4%. Māsaimniecībām izsniegto kredītu atlikumā dominēja kredītu mājokļa iegādei atlikums (68.3%), un to īpatsvars gada laikā palielinājās {66.0%}. Saistībā ar kredītrisku tas vērtējams pozitīvi, jo šie kredīti atšķirībā no norēķinu karšu un norēķinu kontu kredītiem, kā arī daļas patēriņa kredītu nodrošināti ar nekustamā īpašuma ķīlu. Māsaimniecībām izsniegto kredītu kvalitāte saglabājās augsta – tikai 0.6% no kopējā kredītportfeļa bija INK, t.sk. 0.4% INK bija mājokļa iegādei izsniegtajos kredītos.

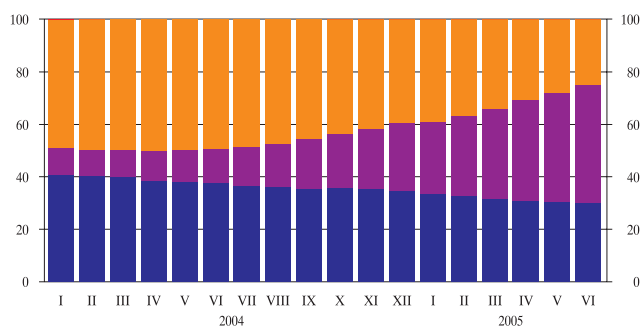
Tāpat kā nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu struktūrā 2005. gada 1. pusgadā

eiro īpatsvars būtiski pieauga māsaimniecībām izsniegto kredītu atlikumā, jūnija beigās veidojot 45.1% no kredītu atlikuma. ASV dolāra īpatsvars kopš 2004. gada jūnija beigām samazinājās par 24.3 procentu punktiem (līdz 25.0%), bet no jauna izsniegtajos kredītos bija mazāks par 10% (sk. 7. un 8. att.). Mājokļa iegādei izsniegto kredītu atlikumā šīs pārmaiņas bija vēl nozīmīgākas, ASV dolāra īpatsvaram samazinoties no 52.7% 2004. gada jūnija beigās līdz 26.2% 2005. gada jūnija beigās (sk. 9. att.). Kopumā pēc lata piesaistes eiro māsaimniecību valūtas risks saruka.

7. attēls

MĀJSAIMNIECĪBĀM IZSNIEGTO KREDĪTU ATLIKUMA VALŪTU STRUKTŪRA (perioda beigās; %)

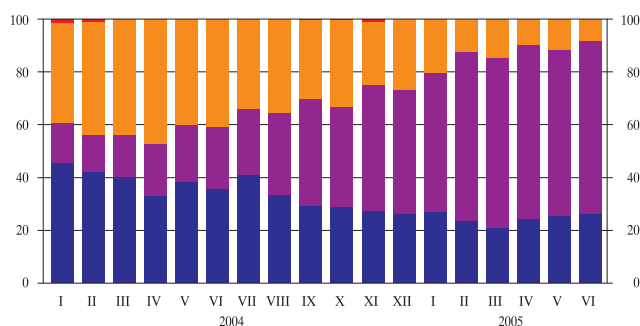
■ LVL
■ EUR
■ USD
■ Pārējās



8. attēls

MĀJSAIMNIECĪBĀM NO JAUNA IZSNIEGTO KREDĪTU VALŪTU STRUKTŪRA (%)

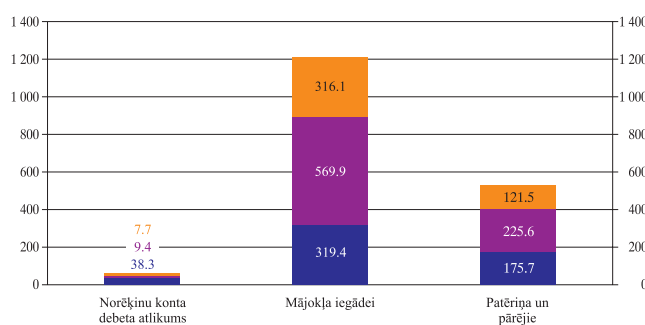
■ LVL
■ EUR
■ USD
■ Pārējās



9. attēls

MĀJSAIMNIECĪBĀM IZSNIEGTO KREDĪTU ATLIKUMS VALŪTU DALĪJUMĀ (2005. gada 1. pusgada beigās; milj. latu)

■ LVL
■ EUR
■ USD



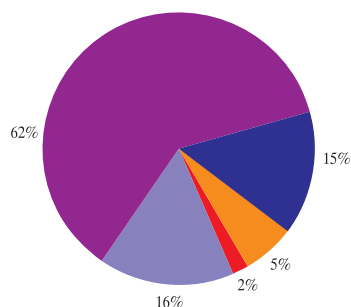
Lai gan konkurence pieauga, kredīta atlikuma attiecība pret nodrošinājuma vērtību kopumā bija konservatīva (līdz 70%). Tas liecina, ka nekustamā īpašuma cenu korekcijas gadījumā kredītu ar zemu kredīta atlikuma attiecību pret nodrošinājuma vērtību, kas veido lielāko kredītporfeļa daļu, kvalitāte nepasliktināsies, bet piespiedu pārdošanas gadījumā to varēs pārdot par cenu, kas nav zemāka par kredīta atlikumu (sk. 10. att.).

Finanšu iestādēm izsniegto kredītu atlikums jūnija beigās bija 510.7 milj. latu jeb 6.4% {4.6%} no IKP (par 65.8% lielāks nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā). Tā kā lielākā šo kredītu daļa tika izsniegta lizinga kompānijām, to darbība analizēta atsevišķā nodaļā. Apdrošināšanas sabiedrībām un pensiju fondiem izsniegto kredītu atlikums jūnija beigās bija tikai 0.5 milj. latu.

10. attēls

KREDĪTU MĀJOKĻA IEGĀDEI ATLIKUMA ATTIECĪBAS PRET NODROŠINĀJUMA VĒRTĪBU STRUKTŪRA (%)

- Nesadalīti
- Kredītu atlikuma attiecība pret nodrošinājuma vērtību ir 70% vai mazāk
- Kredītu atlikuma attiecība pret nodrošinājuma vērtību ir 71–100%
- Kredītu atlikuma attiecība pret nodrošinājuma vērtību ir lielāka par 100%
- Nav informācijas

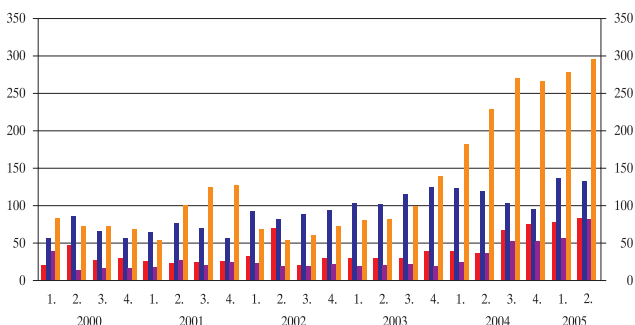


Nerezidentu nebankām izsniegto kredītu atlikums jūnija beigās sasniedza 717.7 milj. latu jeb 9.0% {7.1%} no IKP (par 50.0% lielāks nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā). Pieaugumu galvenokārt nodrošināja ES10 valstu rezidentiem izsniegto kredītu atlikuma kāpums (sk. 11. att.). Nerezidentiem izsniegto kredītu īpatsvars banku aktīvos bija zems (sk. 2. tabulu). Kopumā banku kredītrisks, kas saistīts ar nerezidentu kredītēšanu, bija zems gan tāpēc, ka šo kredītu īpatsvars aktīvos nav liels (7.9%), gan tāpēc, ka šie kredīti diversificēti pa reģioniem, gan to augstās kvalitātes dēļ (sk. 12. att.).

11. attēls

NEREZIDENTU NEBANKĀM IZSNIEGTIE KREDĪTI VALSTU DALĪJUMĀ (perioda beigās; milj. latu)

- ES15 valstis
- ASV
- NVS
- ES10 valstis



2. tabula

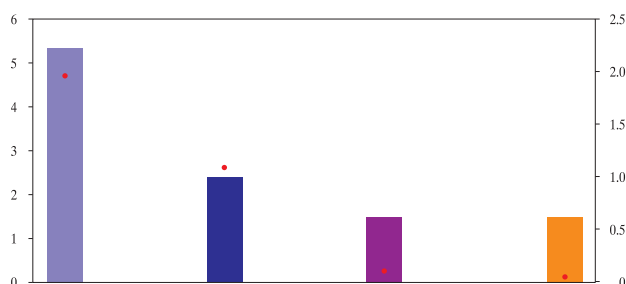
BANKU DALĪJUMS PĒC NEREZIDENTU NEBANKĀM IZSNIEGTO KREDĪTU ĪPATSVARA BANKU AKTĪVOS (2005. gada jūnija beigās {2004. gada jūnija beigās}; %)

	<5	5–10	>10
ES10 valstis	21 {19}	0 {2}	1 {1}
ES15 valstis	22 {22}	0 {0}	0 {0}
NVS	21 {22}	0 {0}	1 {0}
ASV	19 {19}	2 {3}	1 {0}

12. attēls

KREDĪTU KVALITĀTE VALSTU DALĪJUMĀ (kredītu īpatsvars kopējos banku kredītos; %)

- ES10 valstis
- ASV
- ES15 valstis
- NVS
- INK īpatsvars (%; labā ass)



1. ielikums. Banku kredītportfeļu stresa testi

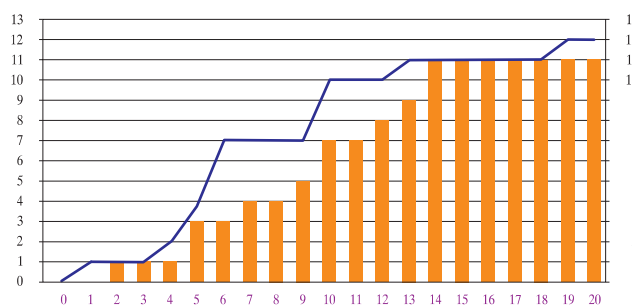
Stresa testu rezultāti parāda, cik lielus kreditriska pieauguma radītos zaudējumus¹ bankas spēj absorbēt, līdz to KPR kļūst zemāks par minimālo kapitāla prasību. Latvijas banku spēja absorbēt vispārēju kreditriska kāpumu 1. pusgadā samazinājās (sk. 13. att.).

13. attēls

VISPĀRĒJĀ KREDĪTRISKA STRESA TESTA REZULTĀTI

(banku skaits ar KPR zem minimālās kapitāla prasības; INK īpatsvara pieaugums (procentu punktos) kopējos kredītos)

2004. gada 4. ceturksnis
2005. gada 2. ceturksnis



2004. gada beigās INK īpatsvara pieaugums kopējā kredītportfelī par 1 procentu punktu nevienai Latvijas bankai neradītu minimālo kapitāla prasību izpildes problēmas. Savukārt 2005. gada jūnija beigās šāds kreditriska kāpums vienai Latvijas bankai samazinātu KPR zem 8%. Šīs bankas īpatsvars banku sektora aktīvos ir mazāks par 3%, un tā nav sistēmiski nozīmīga. Tādējādi 2005. gada jūnija beigās Latvijas bankas kopumā bez būtiskām problēmām spētu absorbēt kreditriska pieaugumu, kura rezultātā INK īpatsvars pieaugtu par 3 procentu punktiem.

Tā kā 2005. gada jūnija beigās INK īpatsvars banku izsniegto kredītu atlikumā bija 1.0%, var secināt, ka Latvijas bankas kopumā bez būtiskām problēmām spētu absorbēt potenciālu kreditriska kāpumu, kura rezultātā INK apjoms pieaugtu četras reizes.

Arī specifisko jeb nozaru kreditriska šoku (sk. 3. tabulu) stresa testu rezultāti 1. pusgadā nedaudz pasliktinājās.

3. tabula

STRESA TESTOS IZMANTOTIE NOZARU KREDĪTRISKA ŠOKI UN TO PARAMETRI

Šoka veids	Šoka parametri
Iekšējais šoks	20% ¹ no kredītiem svarīgākajām uz iekšzemes tirgu orientētajām nozarēm (būvniecība, tirdzniecība, operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība) kļūst par INK.
Ārējais šoks	20% no kredītiem svarīgākajām uz ārvalstu tirgiem orientētajām nozarēm (apstrādes rūpniecība un transports, glabāšana un sakari) kļūst par INK.
Nekustamā īpašuma šoks	20% no kredītiem operācijām ar nekustamo īpašumu, noma un citai komercdarbībai kļūst par INK.
Nekustamā īpašuma šoks ar ietekmi uz mājāsaimniecībām	20% no kredītiem operācijām ar nekustamo īpašumu, noma un citai komercdarbībai un kredītiem mājāsaimniecībām mājokļa iegādei kļūst par INK.

¹ Gan šis, gan pārējie šoka parametri pamatojas uz pieņēmumu, ka INK īpatsvara kāpumu par 20 procentu punktiem vienādās daļās veido pieaugums visu triju INK kategoriju (zemstandarta, šaubīgo un zaudēto kredīti) kredītos attiecīgajām nozarēm.

Straujais mājāsaimniecību hipotekārās kredītēšanas temps būtiski palielināja Latvijas banku ievainojamību pret nekustamā īpašuma šoku, kas vienlaikus skartu arī mājāsaimniecību kredītu kvalitāti. Palielinājās arī banku ievainojamība pret iekšējo šoku jeb kreditriska pieaugumu svarīgākajās uz iekšzemes tirgu orientētajās

¹ Banku zaudējumi stresa testā izpaužas kā nepieciešamība veikt papildu uzkrājumus INK, kuru apjoms un tādējādi arī īpatsvars kopējos kredītos kreditriska pieauguma dēļ palielinās. Banku kapitāls un riska svērtie aktīvi tiek samazināti par papildus veicamo uzkrājumu apjomu. Aprēķinos tiek pieņemts, ka, palielinoties INK apjomam, trīs INK veidojošo sliktu kredītu kategoriju – zemstandarta, šaubīgo un zaudēto kredītu – īpatsvars katras bankas INK nemainās, t.i., katras bankas zemstandarta, šaubīgo un zaudēto kredītu apjoms (kuru summa veido INK) pieaug proporcionāli stresa testā simulētajam INK pieaugumam.

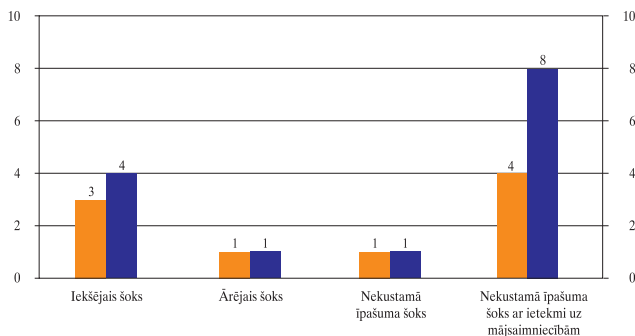
nozārēs (sk. 14. un 15. att.). Tomēr neviena analizētā nozaru kredītriska šoka dēļ nevienas bankas KPR nesamazinājās zem 4%.

14. attēls

NOZARU KREDĪTRISKA ŠOKU STRESA TESTU REZULTĀTI

(banku skaits ar KPR zem minimālās kapitāla prasības)

2004. gada 4. ceturksnis
2005. gada 2. ceturksnis

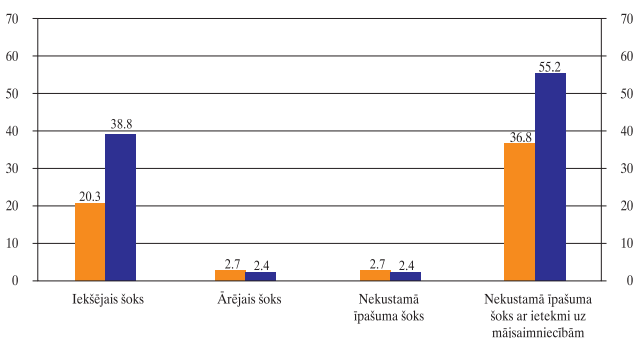


15. attēls

NOZARU KREDĪTRISKA ŠOKU STRESA TESTU REZULTĀTI

(banku ar KPR zem minimālās kapitāla prasības aktīvu īpatsvars kopējos banku aktīvos; %)

2004. gada 4. ceturksnis
2005. gada 2. ceturksnis



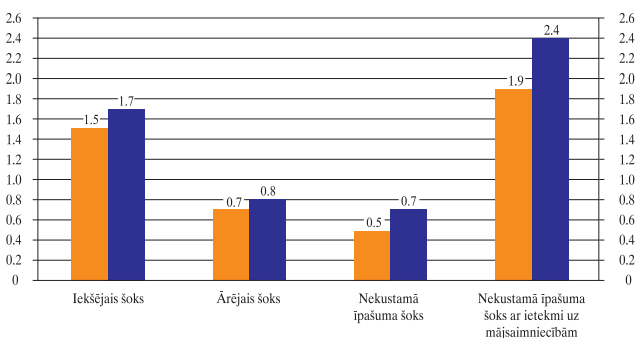
Arī nozaru kredītriska šoku kopējo bankām radīto zaudējumu apjoms nepārsniegtu 2.5% no kopējiem banku aktīviem (sk. 16. att.). Taču salīdzinājumā ar 2004. gada beigām būtiski pieauga minimālo kapitāla prasību izpildei papildus nepieciešamā kapitāla apjoms (sk. 17. att.).

16. attēls

NOZARU KREDĪTRISKA ŠOKU STRESA TESTU REZULTĀTI

(kopējie banku zaudējumi; % no banku aktīviem)

2004. gada 4. ceturksnis
2005. gada 2. ceturksnis

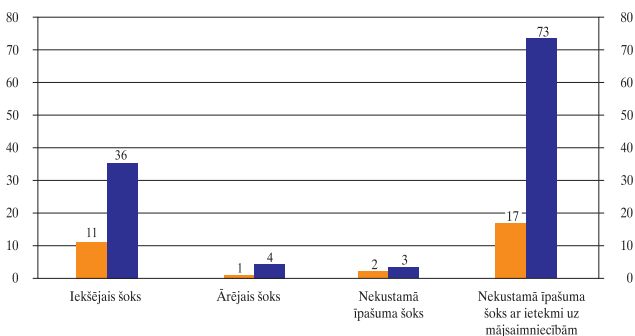


17. attēls

NOZARU KREDĪTRISKA ŠOKU STRESA TESTU REZULTĀTI

(kapitāla prasību izpildei nepieciešamais papildu kapitāls; milj. latu)

2004. gada 4. ceturksnis
2005. gada 2. ceturksnis



Stresa testu rezultātu pasliktināšanos galvenokārt noteica banku kapitalizācijas līmeņa kritums, kas saistāms ar minimālās kapitāla prasības samazināšanu no 10% uz 8% 2004. gada novembrī (2004. gada nogalē šī

prasības maiņa palielināja banku iespējas absorbēt kredītriska kāpumu). Bankām pakāpeniski piemērojoties zemākajai minimālā kapitāla prasībai, būtisks stresa testu rezultātu uzlabojums tuvākajā nākotnē nav gaidāms, taču pašlaik banku šoku absorbēšanas spēja vēl joprojām ir augsta.

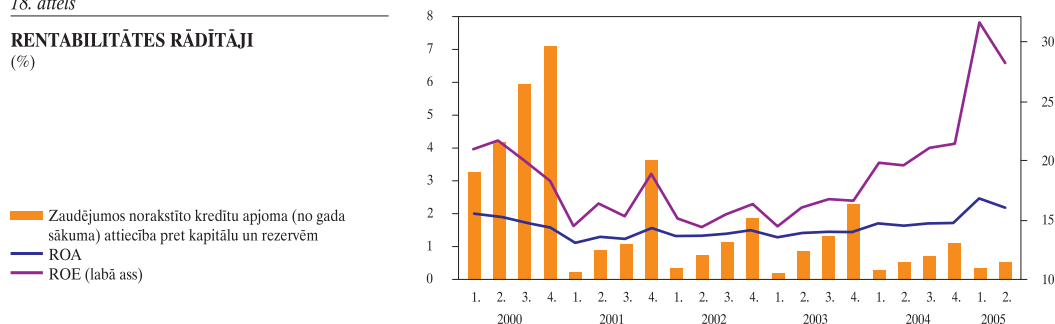
3. BANKU PELNĪTSPĒJA¹

Pelnītspējas rādītāji turpināja uzlaboties.

Strauji attīstoties kreditēšanai, bankas guvušas rekordlielu peļņu. 2005. gada 1. pusgadā banku sektora peļņa salīdzinājumā ar 2004. gada 1. pusgadu pieauga par 89.1% un pēc nodokļu nomaksas bija 93.7 milj. latu. Peļņas pieaugumu būtiski ietekmēja no meitasuzņēmumiem saņemtās dividendes – kopā sešos mēnešos 14.4 milj. latu (iepriekšējā gada atbilstošajā periodā šādas dividendes netika saņemtas). Banku ROE uzlabojās, jūnija beigās sasniedzot 28.1% {19.7%}, jo banku kapitāls pieauga lēnāk (kāpums – 33.1%) nekā peļņa. Banku ROA uzlabojās (2.2% {1.6%}); sk. 18. att.).

18. attēls

RENTABILITĀTES RĀDĪTĀJI (%)



1. pusgadā zaudējumus tika norakstīti 3.8 milj. latu jeb par 33.8% procentiem vairāk kredītu nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā, bet zaudējumus norakstīto kredītu attiecība pret kapitālu un rezervēm nemainījās (0.5%).

Salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu ROE uzlabojās gandrīz visām bankām. Desmit bankām ROE bija lielāka par 20%, un to tirgus daļa kopējos banku aktīvos bija 55.3% (sk. 4. tabulu).

4. tabula

BANKU DALĪJUMS GRUPĀS ATBILSTOŠI TO ROE

ROE (%)	2005. gada 1. pusgadā		2004. gada 1. pusgadā	
	Banku tirgus daļa (% no kopējiem banku aktīviem)	Banku skaits	Banku tirgus daļa (% no kopējiem banku aktīviem)	Banku skaits
<5	0	0	4.9	4
≥5–10	4.7	2	4.9	2
≥10–15	1.8	3	19.5	4
≥15–20	35.0	7	32.4	7
≥20	58.5	10	38.3	5

Salīdzinājumā ar 2004. gada 1. pusgadu ienākumu struktūrā visstraujāk pieauga kopējie procentu ienākumi (par 47.8%), galvenokārt sakarā ar ne-MFI izsniegto kredītu atlikuma kāpumu. ASV dolāru starpbanku tirgus procentu likmju kāpuma dēļ ļoti krasi (2.5 reizes) pieauga procentu ienākumi par prasībām pret MFI. Procentu izdevumi pieauga par 54.8%, galvenokārt palielinoties procentu izdevumiem

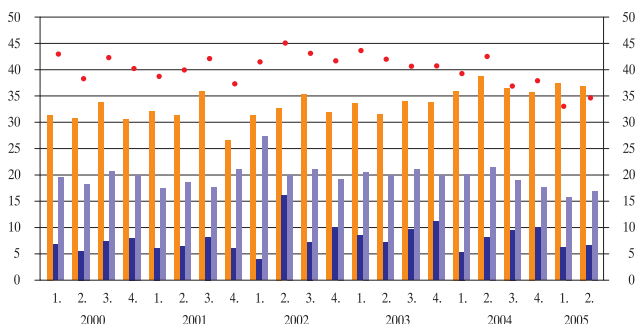
¹ Neauditēti dati.

par saistībām pret MFI un par ne-MFI noguldījumiem. Neto procentu ienākumi pieauga par 43.9% un veidoja 37.2% {37.4%} no kopējā ienākuma (sk. 19. att.).

19. attēls

IEŅĀKUMU UN IZDEVUMU STRUKTŪRA (%)

- Neto procentu ienākumu attiecība pret ienākumu kopapjomu
- Valūtas tirdzniecības un tās pārvērtēšanas neto ienākumu attiecība pret ienākumu kopapjomu
- Neto komisijas naudas attiecība pret ienākumu kopapjomu
- Administratīvo izdevumu un nemateriālo aktīvu nolietojuma attiecība pret ienākumu kopapjomu



Procentu izdevumu straujāku pieaugumu salīdzinājumā ar procentu ienākumiem galvenokārt noteica vispārējās procentu likmju starpības dinamika: 1. pusgadā vispārējā procentu likmju starpība¹ samazinājās (sk. 20. att.) un bija vidēji 2.7 procentu punkti {3.5 procentu punkti}. Tās kritums bija vērojams gan nefinanšu sabiedrību, gan mājsaimniecību kreditēšanā, gan noguldījumu piesaistīšanā. To galvenokārt ietekmēja augoša banku konkurence, lata piesaiste eiro ar 2005. gada 1. janvāri un pievienošanās VKM II 2005. gada 2. maijā, kas samazināja valūtas risku aizņēmumiem eiro. Tomēr procentu likmju starpības saglabājās diezgan augstas. Tās ir svarīgi, ņemot vērā kredītu pieauguma tempu, jo liecina par augstiem kredītu standartiem un ļauj bankām saglabāt labus peļņspējas rādītājus.

20. attēls

PROCENTU LIKMJU STARPĪBAS JAUNAJIEM DARĪJUMIEM (vidējais svērtais; procentu punktos)

- Vispārējā kredītu procentu likmju starpība
- Nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu procentu likmju starpība
- Noguldījumu procentu likmju starpība
- Kredītu mājokļa iegādei procentu likmju starpība



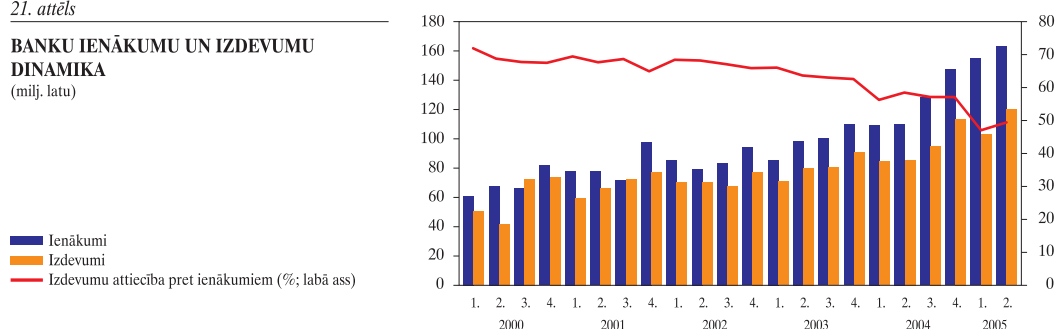
Neto komisijas naudas ienākumi palielinājās par 14.3% un veidoja 16.5% {20.8%} no ienākumu kopapjoma. Komisijas naudas ienākumu kāpumu veicināja klientu skaita un darījumu apjoma pieaugums. Nedaudz samazinājās ienākumi no finanšu instrumentu tirdzniecības darījumiem.

Turpinoties banku attīstībai, par 22.3% pieauga banku sektora administratīvie izdevumi, t.sk. personāla atalgojumam – par 23.6%. Tomēr administratīvo izdevumu un nemateriālo aktīvu nolietojuma attiecība pret ienākumu kopapjomu nedaudz samazinājās un veidoja 33.8% {41.0%}.

Banku sektora ienākumiem augot straujāk nekā izdevumiem (attieciņi par 44.4% un 31.4%), banku darbības efektivitāte uzlabojās un izdevumu un ienākumu attiecība¹ samazinājās līdz 49.5% {58.5%} (sk. 21. att.). Darbības efektivitāte uzlabojās gandrīz visās bankās.

¹ Visas starpības aprēķinātas no jauna veiktajiem darījumiem. Vispārējā procentu likmju starpība aprēķināta, no kredītu ar noteiktu termiņu procentu likmes atņemot vidējo noguldījumu procentu likmi. Kopējo kredītu, mājsaimniecībām izsniegto kredītu un nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu starpību aprēķina, no attiecīgajām kredītu procentu likmēm atņemot atskaites likmi (perioda vidējo naudas tirgus kredītu uz 6 mēnešiem indeksa (RIGIBOR 6M, EURIBOR 6M vai LIBOR USD 6M) vērtību). Noguldījumu procentu likmju starpība aprēķināta, no atskaites likmes (perioda vidējās naudas tirgus noguldījumu uz 6 mēnešiem indeksa (RIGIBID 6M, EURIBID 6M vai LIBID USD 6M) vērtības) atņemot vidējo noguldījumu procentu likmi.

21. attēls

**BANKU IENĀKUMU UN IZDEVUMU
DINAMIKA**
(milj. latu)

Speciālie uzkrājumi sedza vairāk nekā 90% INK.

Pēdējos gados strauji augot kreditēšanai, banku aktīvu kvalitāte joprojām ir laba. Ne-MFI INK atlikums palielinājās salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu par 13.1%, tomēr to īpatsvars kopējā ne-MFI izsniegto kredītu atlikumā samazinājās un 2005. gada jūnija beigās bija 1.0% {1.4%}. Saruka to banku skaits un tirgus daļa, kurās INK pārsniedza 1% no attiecīgās bankas kredītportfeļa (sk. 5. tabulu).

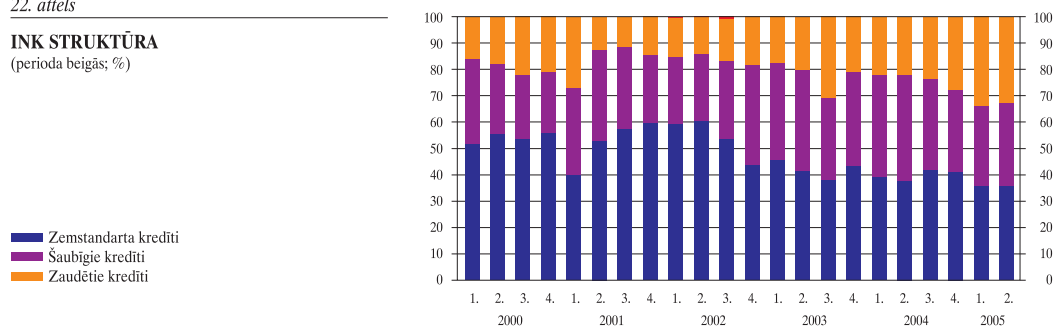
Gada laikā mainījās INK struktūra. Zemstandarta un šaubīgo kredītu īpatsvars INK samazinājās, bet pieauga zaudēto kredītu daļa INK salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu (sk. 22. att.).

5. tabula

**BANKU DALĪJUMS GRUPĀS ATBILSTOŠI TO
INK ĪPATSVARAM NE-MFI IZSNIEGTO
KREDĪTU ATLIKUMĀ**

INK (%)	2005. gada 1. pusgadā		2004. gada 1. pusgadā	
	Banku tirgus daļa (% no banku sektora aktīviem)	Banku skaits	Banku tirgus daļa (% no banku sektora aktīviem)	Banku skaits
<1	45.2	12	39.6	9
≥1–2	29.1	5	35.2	8
≥2–3	22.9	3	22.8	3
≥3	2.7	3	2.4	3

22. attēls

INK STRUKTŪRA
(perioda beigās; %)


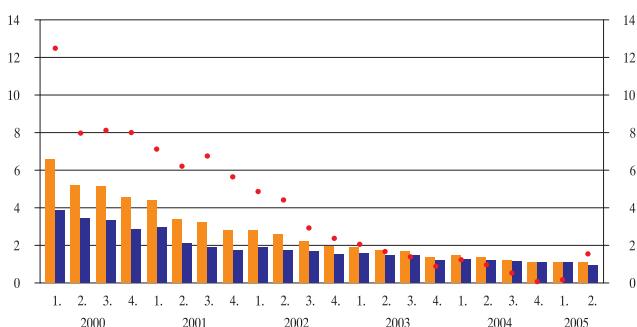
Nedaudz samazinājās uzkrājumu attiecība pret kopējo ne-MFI izsniegto kredītu atlikumu – tā bija 0.9% {1.2%} (sk. 23. att.). 2005. gada 1. pusgada beigās speciālie uzkrājumi sedza 92.3% INK.

¹ Izdevumu un ienākumu attiecība aprēķināta saskaņā ar ECB metodoloģiju: (administratīvie izdevumi + nemateriālo aktīvu un pamatlīdzekļu vērtības nolietojums un atsavināšana + citi parastie izdevumi)/(tīrie procentu ienākumi + dividendu ienākumi + neto komisijas nauda + finanšu instrumentu tirdzniecības darījumu peļņa vai zaudējumi + finanšu instrumentu pārvērtēšanas rezultāti + citi parastie ienākumi) x 100.

23. attēls

NE-MFI IZSNIEGTIE INK UN UZKRĀJUMI (%)

■ Ne-MFI izsniegto INK atlikuma attiecība pret ne-MFI izsniegto kredītu atlikumu
■ Speciālo uzkrājumu attiecība pret ne-MFI izsniegto kredītu atlikumu
● Ne-MFI izsniegto INK atlikuma un speciālo uzkrājumu starpības attiecība pret banku kapitālu un rezervēm



4. BANKU KAPITĀLA PIETIEKAMĪBA

Banku kapitalizācijas līmenis nedaudz samazinājās.

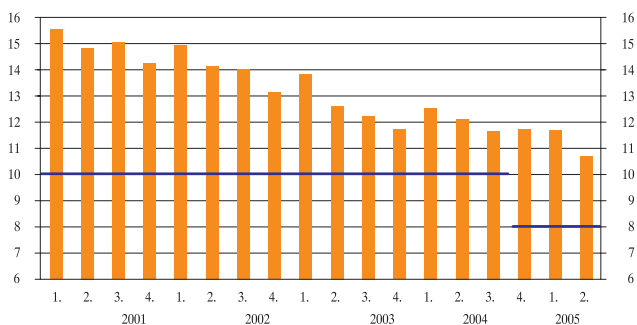
KPR 2005. gada jūnija beigās bija 10.7%. KPR samazinājās par 1.4 procentu punktiem salīdzinājumā ar 2004. gada 1. pusgada beigām (sk. 24. att.).

Četras bankas izmantojušas to, ka kopš 2004. gada novembra banku kapitāla pietiekamības minimālā prasība samazināta līdz 8% (iepriekš – 10%). Šo banku kapitāla pietiekamība bija tuvu 10% (sk. 6. tabulu).

24. attēls

KPR
(perioda beigās, %)

■ Kopējais KPR
— Minimālā kapitāla pietiekamības prasība



6. tabula

BANKU DALĪJUMS GRUPĀS ATBILSTOŠI TO KPR

KPR (%)	2005. gada 1. pusgadā		2004. gada 1. pusgadā	
	Banku tirgus daļa (% no kopējiem banku aktīviem)	Banku skaits	Banku tirgus daļa (% no kopējiem banku aktīviem)	Banku skaits
≥8–10	44.6	4	–	–
≥10–15	47.3	9	87.9	12
≥15–20	5.5	4	9.2	5
≥20	2.7	5	2.9	5

5. BANKU PROCENTU LIKMJU RISKS

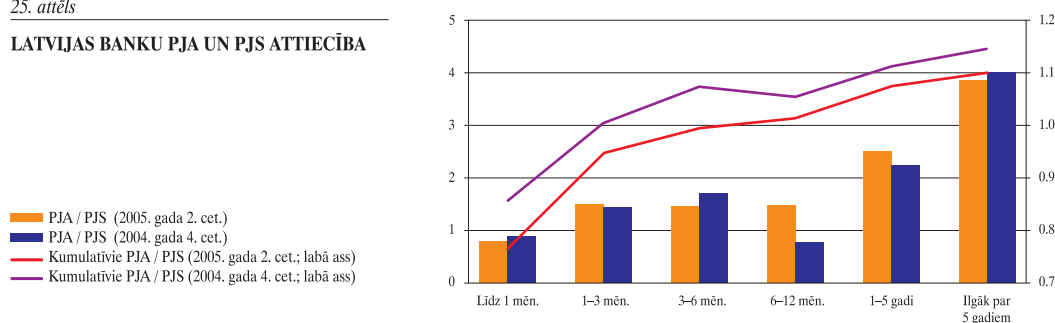
Banku pakļautība procentu likmju riskam saglabājās neliela.

Pārskata periodā banku īstermiņa saistības pieauga samērā strauji. Tāpēc pret procentu likmju pārmaiņām jutīgo aktīvu (PJA) un saistību (PJS) attiecība kopumā samazinājās (sk. 25. att.).

Procentu likmju riska vadībā nozīmīgākā – kumulatīvā 1 gada – PJA un PJS attiecība pārskata periodā samazinājās no 1.06 līdz 1.01. Tādējādi termiņa intervālā

25. attēls

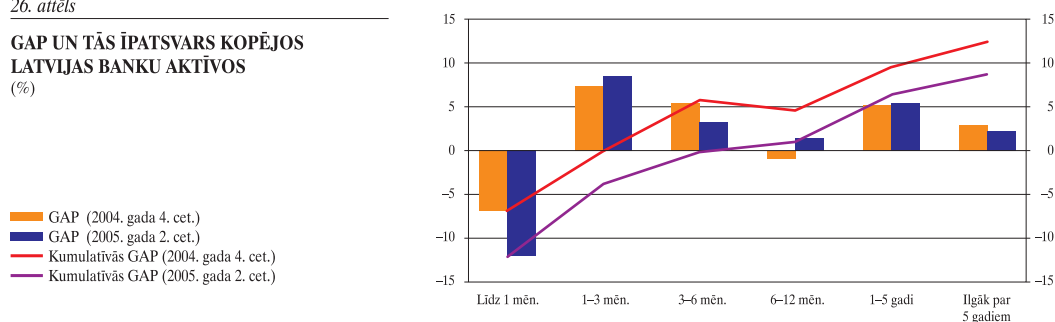
LATVIJAS BANKU PJA UN PJS ATTIECĪBA



līdz 1 gadam PJA ir gandrīz pilnībā sabalansēti ar PJS, ļaujot uzskatīt, ka kopumā banku pakļautība pārcenošanas riskam¹, kas ir būtiskākais banku procentu likmju riska avots, ir ļoti ierobežota.

Aplūkojot PJA un PJS starpību jeb pārcenošanas starpību (GAP)² dažādos termiņa intervālos, redzams, ka ievērojami pieaugusi negatīvā GAP termiņa intervālā līdz 1 mēnesim (no 6.9% līdz 12.0% no kopējiem banku aktīviem; sk. 26. att.).

26. attēls

GAP UN TĀS ĪPATSVARŠ KOPĒJOS
LATVIJAS BANKU AKTĪVOS
(%)

Tas norāda, ka, pieaugot procentu likmēm, bankām tuvākā mēneša laikā rastos lielāki zaudējumi. Taču pozitīvās GAP nākamajos termiņa intervālos joprojām kompensētu pirmajā mēnesī potenciālā procentu likmju kāpuma radītos zaudējumus.

Jutīguma analīzes rezultāti liecina, ka procentu likmju pārmaiņu ietekmes apmērs uz Latvijas banku gada peļņu³ nav būtiski mainījies. Taču mainījies procentu likmju pārmaiņu ietekmes virziens – procentu likmju pieaugumam būtu negatīva ietekme uz banku gada procentu ienākumiem, bet procentu likmju kritumam – pozitīva. Ja 2004. gada beigās, procentu likmēm pieaugot par 1 procentu punktu, banku sektora peļņa palielinātos par 0.3% no banku kopējā kapitāla un rezervēm, 2005. gada jūnija beigās līdzīga scenārija gadījumā banku gada procentu ienākumi samazinātos par 0.3% no kopējā kapitāla un rezervēm (sk. 27. att.).⁴

¹ Pārcenošanas risks ir iespēja ciest zaudējumus, mainoties procentu likmēm un pastāvot atšķirībām aktīvu un saistību atlikušajos termiņos. Zaudējumi procentu likmju pārmaiņu dēļ rodas, procentu izdevumiem pieaugot vairāk nekā procentu ienākumiem vai procentu ienākumiem samazinoties vairāk nekā procentu izdevumiem. Nosakot bankas pakļautību pārcenošanas riskam, tiek izmantoti tikai PJA un PJS, kuri tiek grupēti vairākos termiņa intervālos atkarībā no atlikušā laika līdz pārcenošanai, kas fiksētas procentu likmes instrumentiem ir līdz termiņa beigām atlikušais laiks, bet mainīgas procentu likmes instrumentiem – līdz procentu likmju pārskatīšanai atlikušais laiks.

² GAP noteiktā termiņa intervālā ir starpība starp PJA un PJS vērtību konkrētajā termiņa intervālā. Jo lielāka ir GAP, jo lielāka bankas pakļautība procentu likmju riskam. Ja GAP ir pozitīva, banka cietīs zaudējumus no procentu likmju pazemināšanās, jo, tā kā PJA ir vairāk par PJS, bankas procentu ienākumi samazināsies vairāk nekā izdevumi. Ja GAP ir negatīva, banka cietīs zaudējumus no procentu likmju pieauguma, jo, tā kā saistību ir vairāk nekā aktīvu, bankas procentu izdevumi pieaugs vairāk nekā ienākumi.

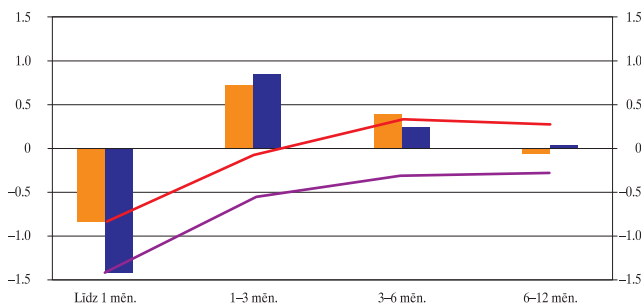
³ Ietekme uz gada procentu ienākumiem katrā termiņa intervālā tiek aprēķināta, reizinot šā intervāla GAP ar procentu likmju pārmaiņas lielumu un konkrētā termiņa intervāla koeficientu, kas raksturo gada daļu, kad šā intervāla GAP būs aktīva. Koeficienta aprēķinā pieņemts, ka pārcenošana notiks intervāla vidū. Tā, piemēram, 3–6 mēnešu intervāla koeficientu aprēķina šādi: $(12 - 0.5 \times (3 + 6)) / 12 = 0.625$. Kopējā ietekme uz gada peļņu ir pirmo četru termiņa intervālu ietekmju summa.

⁴ Tā kā aprēķini balstās uz GAP metodi, netiek ņemta vērā procentu likmju ietekme uz bankas ekonomisko vērtību un aprēķinu pamats procentu ienākumiem ir banku bilances struktūra 2005. gada jūnija beigās.

27. attēls

JUTĪGUMA ANALĪZE: PROCENTU LIKMJU PIEAUGUMA PAR 1 PROCENTU PUNKTU IETEKME UZ LATVIJAS BANKU GADA PEĻŅU
(% no kapitāla un rezervēm)

- Ietekme uz gada peļņu (2004. gada 4. cet.)
- Ietekme uz gada peļņu (2005. gada 2. cet.)
- Kumulatīvā ietekme uz gada peļņu (2004. gada 4. cet.)
- Kumulatīvā ietekme uz gada peļņu (2005. gada 2. cet.)



Šādu jutīguma analīzes rezultātu nosaka tas, ka pirmā mēneša negatīvajai GAP ir lielāka ietekme uz gada ienākumu nekā nākamo termiņa intervālu pozitīvajām GAP: jo ātrāk notiek pārcenošana, jo lielāka tās ietekme uz gada ienākumiem.

Labi sabalansētā PJA un PJS struktūra un tādējādi nelielais banku jutīgums pret procentu likmju pārmaiņām liecina par kopumā ierobežotu Latvijas banku pakļautību procentu likmju riskam.

6. BANKU VALŪTAS RISKS

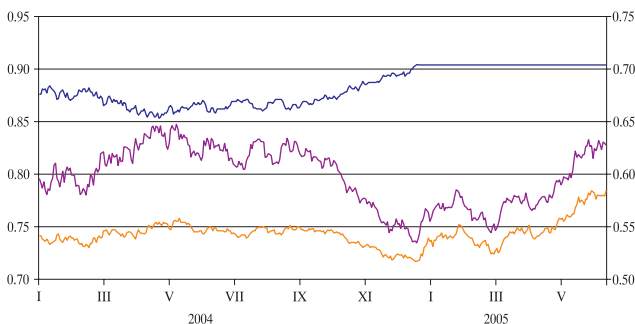
Lata piesaiste eiro ievērojami samazinājusi banku valūtas risku.

Pēc straujā ASV dolāra kursa krituma 2004. gada nogalē 2005. gada 1. pusgadā tā vērtībai bija augšupejoša tendence. Pēc lata piesaistes eiro 2005. gada sākumā ASV dolāra kurss attiecībā pret latu pieauga atbilstoši ASV dolāra kursa kāpumam attiecībā pret eiro, jūnija beigās pārsniedzot 58 santīmu robežu (sk. 28. att.).

28. attēls

VALŪTAS KURSU DINAMIKA

- USD/EUR
- EUR/LVL (labā ass)
- USD/LVL (labā ass)

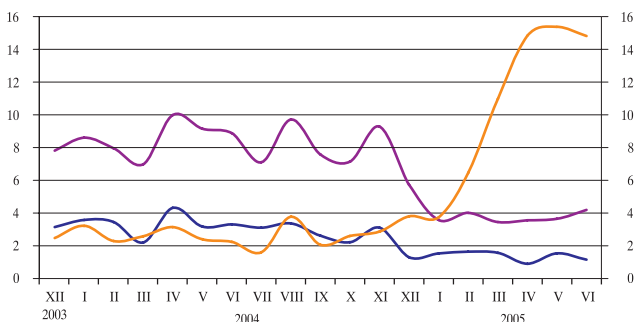


Bankas jau 2004. gada decembrī samazinātās ASV dolāra atklātās valūtas pozīcijas saglabāja zemas visā pārskata periodā, jo pēc lata piesaistes maiņas pieauga lata kursa svārstības attiecībā pret ASV dolāru. Savukārt banku eiro atklātās valūtas pozīcijas kopš gada sākuma ievērojami pieauga (sk. 29. att.). Turklāt eiro atklāto

29. attēls

BANKU VIDĒJĀS SVĒRTĀS ATKLĀTĀS VALŪTAS POZĪCIJAS
(% no pašu kapitāla)

- Kopējā
- Eiro
- ASV dolāra



valūtas pozīciju kāpumu vairs neierobežoja banku regulējošās prasības. Kopš lata piesaistes maiņas uz eiro atklātajām valūtas pozīcijām vairs neattiecas atklāto valūtas pozīciju ierobežojumi un tās vairs netiek iekļautas kopējās atklātās valūtas pozīcijas aprēķinā. Tomēr 2005. gada 1. pusgada pēdējos divos mēnešos būtisks eiro atklāto valūtas pozīciju pieaugums vairs nebija vērojams – iespējams, tāpēc, ka atsevišķas bankas bija sasniegušas to noteiktos riska vadības iekšējos limitus.

Kopumā šis norises vērtējamas pozitīvi, jo ar pieaugušajām eiro atklātajām pozīcijām saistītais valūtas risks pēc lata piesaistes maiņas ir ierobežots lata kursa attiecībā pret eiro pieļaujamo svārstību robežās. Savukārt gan ASV dolāra, gan kopējās atklātās valūtas pozīcijas 2005. gada 1. pusgadā bija ievērojami zemākas nekā 2004. gadā.

Arī valūtas riska kvantitatīvā rādītāja VaR¹ (*Value-at-Risk*) rezultāti liecina, ka 2005. gada 1. pusgadā banku valūtas risks bijis ievērojami zemāks nekā 2004. gadā (sk. 30. att.).

30. attēls

VALŪTAS RISKS: 1% 10 DIENU VaR NO VALŪTAS KURSA SVĀRSTĪBĀM KOPĀ¹ LATVIJAS BANKĀS

— Tūkst. latu
— No kapitāla un rezervēm (%: labā ass)



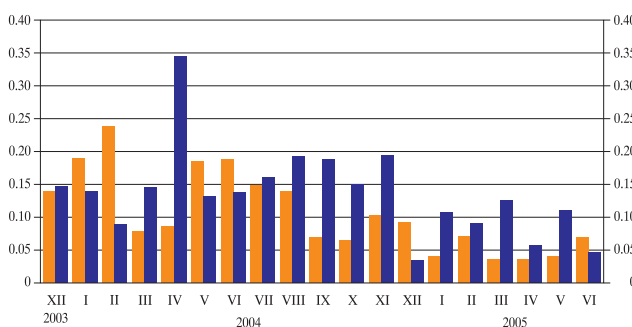
¹ Ņemam vērā apstākli, ka VaR Latvijai bankām iegūts, summējot atsevišķo banku VaR. Kopējais banku VaR ir mazāks, jo atsevišķo banku VaR nav pilnībā pozitīvi korelēti.

Pēc lata piesaistes maiņas lielākā banku valūtas riska avota – ASV dolāra kursa svārstību – iespējamā ietekme uz bankām mazinājās. Tā kā bija zemas ASV dolāra atklātās pozīcijas, banku jutīgums pret ASV dolāra svārstībām 1. pusgadā bija ievērojami zemāks nekā 2004. gadā (sk. 31. att.).

31. attēls

BANKU JUTĪGUMS PRET ASV DOLĀRA KURSA SVĀRSTĪBĀM (zaudējumu attiecība pret kapitālu un rezervēm; %)

— ASV dolāra kurss attiecībā pret latu samazinās par 10%
— ASV dolāra kurss attiecībā pret latu pieaug par 10%



Lata piesaiste eiro un banku atbilstoša rīcība, piemērojot atklāto valūtas pozīciju struktūru jaunajiem apstākļiem, 2005. gada 1. pusgadā noteica banku valūtas riska būtisku kritumu.

¹ VaR vērtība atspoguļo maksimālos gaidāmos zaudējumus noteiktā laika posmā ar noteiktu varbūtību. 1% 10 dienu VaR no valūtas kursa svārstībām nozīmē, ka nākamā 10 dienu laikā pastāv tikai 1% varbūtība, ka zaudējumi no valūtas kursa svārstībām pārsniegs VaR vērtību. Šajā pārskatā VaR tika iegūts, balstoties uz individuālo banku atklātajām valūtas pozīcijām katrā mēneša beigās. Aprēķinos izmantotas vēsturiskās ikdienas valūtas kursa pārmaiņas viena gada laikā pirms VaR novērtējuma datuma (attiecīgā mēneša pēdējās dienas). Kopš lata piesaistes eiro VaR aprēķinā eiro komponentes netiek iekļauts.

7. BANKU LIKVIDITĀTE

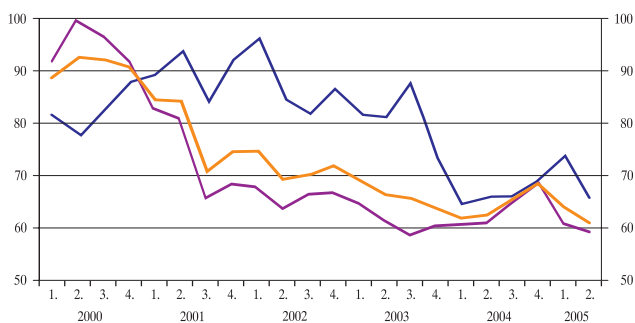
Neliela nerezidentu noguldījumu atlikuma samazināšanās 2. ceturksnī gandrīz neietekmēja kopējos banku likviditātes rādītājus.

Banku likviditātes rādītāji joprojām ievērojami pārsniedza FKTK noteikto minimālo līmeni (30%¹): jūnija beigās banku likviditātes rādītājs bija 51.8% {54.0%}. Banku sektora īstermiņa likviditātes rādītājs² nedaudz samazinājās un jūnija beigās bija 61.2% {62.3%} (sk. 32. att.). Likvidie aktīvi³ veidoja 29.0% {32.6%} no banku sektora aktīviem (sk. 33. att.), un to galvenokārt noteica ne-MFI izsniegto kredītu atlikuma pieaugums. Likvido aktīvu samazināšanos 1. pusgadā veicināja centrālo valdību vērtspapīru ar fiksētu ienākumu un prasību pret MFI (kuras nav radniecīgas un saistītas) sarukums. Prasību pret MFI kritumu 1. pusgadā radīja ASV Valsts kases aprīļa paziņojums par ierobežojumu procedūras uzsākšanu pret divām Latvijas bankām sakarā ar aizdomām par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu. Gan minētajās, gan citās bankās tika īstenoti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pasākumi, t.sk. klientu bāzes revidēšana, izraisot nerezidentu klientu skaita sarukumu un nelielu nerezidentu noguldījumu atlikuma samazināšanos.

32. attēls

BANKU SEKTORA ĪSTERMIŅA LIKVIDITĀTES RĀDĪTĀJS (%)

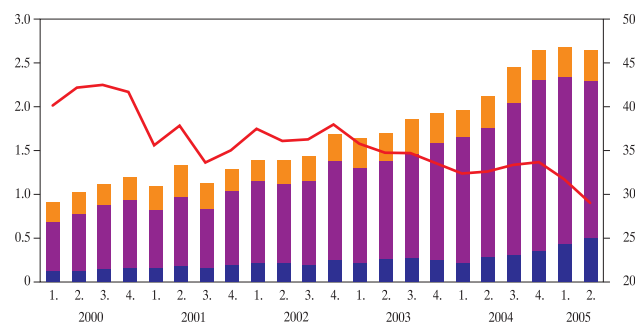
— Kopā
— Latos
— Ārvalstu valūtā



33. attēls

LIKVIDIE AKTĪVI UN TO ĪPATSVARŠ BANKU SEKTORA AKTĪVOS (mljrd. latu)

— Centrālo valdību parāda vērtspapīri ar fiksētu ienākumu
— Prasības pret MFI un ārvalstu centrālajām bankām
— Nauda kasē un noguldījumi Latvijas Bankā
— Likvido aktīvu īpatsvars (%; labā ass)



Attīstoties kreditēšanai, ne-MFI izsniegto kredītu un ne-MFI noguldījumu atlikumu attiecība jūnija beigās sasniedza 97.8% {82.9%}. Darījumiem ar rezidentiem šī attiecība jūnija beigās bija 173.5% {148.8%}. Daļu no kredītiem bankas finansēja no ārvalstu banku aizdevumiem, nelielā apjomā – no nerezidentu ne-MFI noguldījumiem. Kreditēšanas attīstību daļēji veicināja arī augošais banku kapitāls, banku akcionāriem ieguldot līdzekļus tālākā banku attīstībā – gada laikā banku apmaksātais kapitāls palielinājās par 17.0%.

Analizējot aktīvu un saistību neto pozīcijas sektoru un valūtu dalījumā, var secināt,

¹ Aktīvi ar atlikušo atmaksas vai pārdošanas termiņu īsāku par 30 dienām nedrīkst būt mazāki par 30% no saistību ar atlikušo termiņu 30 dienas kopsummas.

² Īstermiņa likviditātes rādītājs = likvidie aktīvi/pieprasījuma saistības (pret bankām un ne-MFI) x 100.

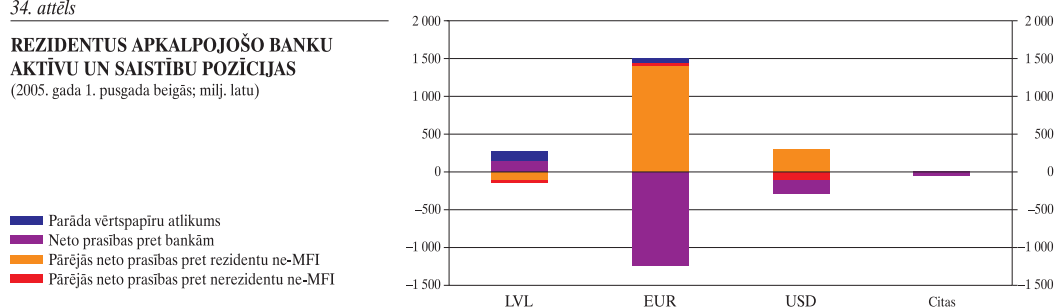
³ Likvidie aktīvi = nauda kasē + prasības pret MFI + centrālo valdību parāda vērtspapīri ar fiksētu ienākumu.

ka rezidentus apkalpojošās bankas¹ (sk. 34. att.) piesaista resursus starpbanku tirgū ārvalstīs un izmanto tos galvenokārt rezidentu ne-MFI kreditēšanai. Liela daļa (70,4%) no piesaistītajiem starpbanku resursiem ir no mātesbankām. Tiek piesaistīti arī ilgtermiņa sindicētie kredīti no ārvalstu bankām un kredīti no Rietumeiropas valstu attīstības bankām. Salīdzinājumā ar 2004. gadu turpināja pieaugt rezidentu ne-MFI neto pozīcija eiro aktīvos, ko noteica eiro izsniegto kredītu atlikuma kāpums. Atkarība no ārvalstu banku finansējuma nedaudz palielinājās.

34. attēls

REZIDENTUS APKALPOJOŠO BANKU AKTĪVU UN SAISTĪBU POZĪCIJAS

(2005. gada 1. pusgada beigās; milj. latu)

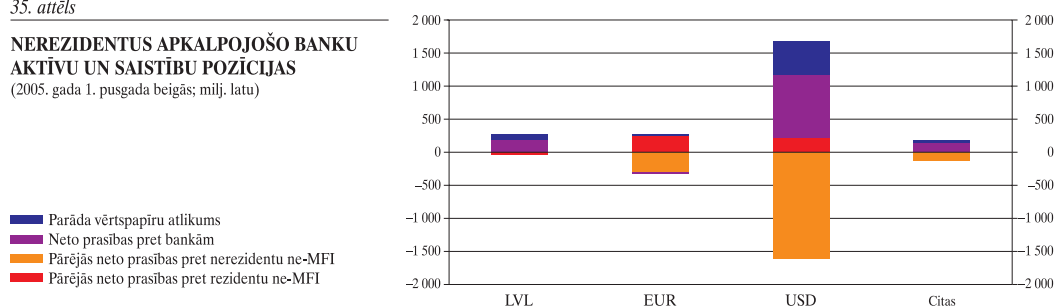


Savukārt nerezidentus apkalpojošās bankas galvenokārt resursus piesaista ASV dolāros no nerezidentu ne-MFI un to lielāko daļu izvieto ārvalstu bankās vai arī vērtspapīros (sk. 35. att.). Neliela nerezidentu noguldījumu daļa tika izmantota arī rezidentu kreditēšanai, izsniedzot aizdevumus ASV dolāros un eiro. Tomēr ar nerezidentu noguldījumiem saistītais likviditātes risks ir neliels, jo lielākā šo līdzekļu daļa tiek izvietota korespondentkontos ārvalstu bankās un vērtspapīros. 2005. gada 2. ceturksnī nerezidentu ne-MFI noguldījumu apjoms nedaudz (par 3.7 milj. latu) samazinājās. Jūnija beigās nerezidentu ne-MFI noguldījumu atlikums veidoja 2 870.2 milj. latu (par 27.8% vairāk nekā 2004. gada jūnija beigās). Analizējot nerezidentu noguldījumus valstu dalījumā, var secināt, ka galvenokārt saruka ASV rezidentu noguldījumu atlikums, bet pieauga ES valstu rezidentu noguldījumu atlikums.

35. attēls

NEREZIDENTUS APKALPOJOŠO BANKU AKTĪVU UN SAISTĪBU POZĪCIJAS

(2005. gada 1. pusgada beigās; milj. latu)



8. FINANSIĀLĀ IEVAINOJAMĪBA

Strauji pieaugot apgrozījumam, nefinanšu sabiedrību rentabilitāte uzlabojās.

2005. gada 1. pusgadā turpinājās nefinanšu sabiedrību sektora izaugsme, sasniedzot augstus peļņas rādītājus. Reģistrēto maksātspējas pieteikumu skaits saruka, bet jaundibināto komercsabiedrību skaits salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu turpināja augt.

¹ Bankas grupētas pēc nerezidentu ne-MFI noguldījumu īpatsvara banku sektora pašīvos: ja tas pārsniedz 20%, banka tiek pieskaitīta pie nerezidentus apkalpojošām bankām, ja tas ir mazāks par 20% – pie rezidentus apkalpojošām bankām.

Nefinanšu sabiedrību rentabilitāte pirms nodokļu nomaksas 1. pusgadā ievērojami palielinājās salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Saskaņā ar operatīvajiem datiem uzlabojums bija visās lielākajās nozarēs. Strauji augot apgrozījumam, lielo nozaru finanšu informācija liecināja par darbības racionalizāciju, samazinoties ražošanas un administratīvo izmaksu attiecībai pret apgrozījumu, kas noteica rentabilitātes pieaugumu. Ražošanas izmaksu īpatsvara pieaugums apgrozījumā bija vērojams tikai lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības nozarē (saistībā ar 9. janvāra vētras radīto postījumu ietekmi), kā arī vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu, motociklu, individuālās lietošanas priekšmetu, sadzīves aparātūras un iekārtu remonta nozarē, paaugstinoties iepirkuma un transporta izmaksām.

Lai gan nefinanšu sabiedrību pašu kapitāla apjoms turpināja strauji pieaugt, augošās investīciju vajadzības un labvēlīgie kreditēšanas nosacījumi noteica strauju saistību pieaugumu. Tāpēc 1. pusgadā pieauga kopējais parāda līmenis, ko galvenokārt noteica kāpums apstrādes rūpniecībā, operācijās ar nekustamo īpašumu, transportā, glabāšanā un sakaros, būvniecībā un elektroenerģijas, gāzes un ūdens apgādē.

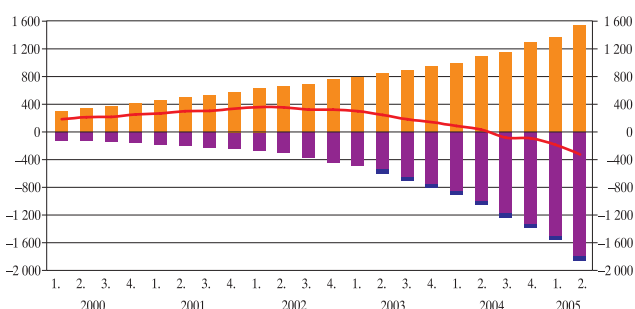
Samazinoties ASV dolāra īpatsvaram māsaimniecību parādā, māsaimniecību valūtas risks saruka, tomēr straujš parāda pieaugums liecināja par risku kāpumu šajā segmentā.

1. pusgadā māsaimniecību negatīvā neto finanšu pozīcija turpināja palielināties un sasniedza 4.1% no IKP, t.i., māsaimniecību saistības pārsniedza noguldījumu apjomu (sk. 36. att.). Māsaimniecību parāds, ko veidoja saistības pret bankām, līzīngā kompānijām un krājaizdevu sabiedrībām, jūnija beigās bija par 76.8% lielāks nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā un sasniedza 23.4% {15.7%} no IKP (sk. 37. att.). Savukārt procentu maksājumi saglabājās ļoti zemā līmenī un nepārsniedza 1.1% no IKP (par 71.9% vairāk nekā 2004. gada 1. pusgadā). Lai gan parāda un procentu maksājumu līmenis bija zems, tā pieaugums liecināja, ka riski

36. attēls

MĀSAIMNIECĪBU FINANŠU AKTĪVI UN SAISTĪBAS PRET KREDĪTIESTĀDĒM, LĪZĪNGĀ KOMPĀNIJĀM UN KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBĀM
(perioda beigās; milj. latu)

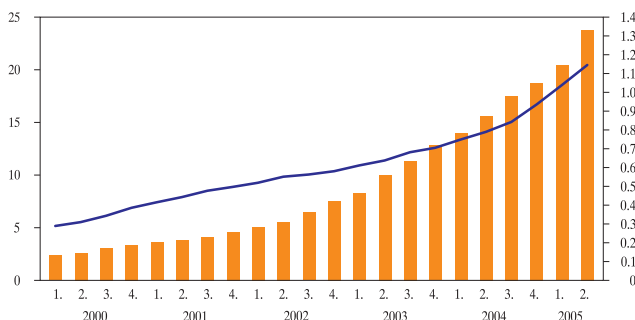
■ Noguldījumi
■ Līzings
■ Kredīti
— Neto



37. attēls

MĀSAIMNIECĪBU PARĀDS¹ UN PROCENTU MAKSĀJUMI²
(% no IKP)

■ Kopējais māsaimniecību parāds
— Māsaimniecību gada procentu maksājumi (labā ass)



¹ Kredītiestādēm, līzīngā kompānijām un krājaizdevu sabiedrībām.

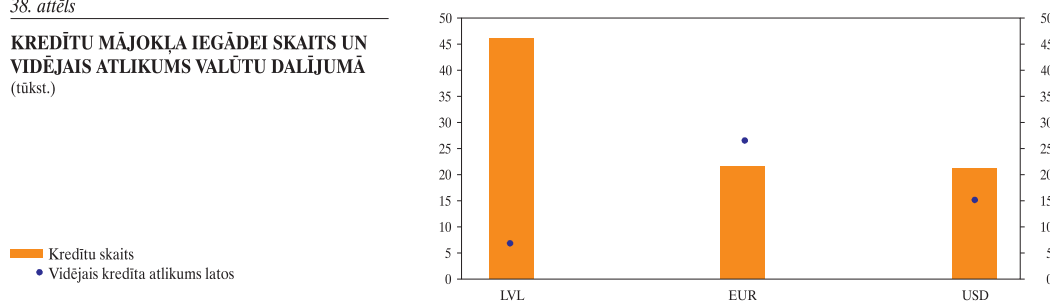
² Kredītiestādēm un krājaizdevu sabiedrībām.

šajā segmentā palielinājās. Mājsaimniecību parāda valūtu struktūrā būtiski samazinājās ASV dolāra īpatsvars, savukārt eiro īpatsvars pieauga. Tāpēc saruka valūtas risks mājsaimniecībām un attiecīgi kritās banku kredītrisks. Tā kā lielākā kredītu daļa izsniegta ar mainīgajām procentu likmēm, mājsaimniecībām ir diezgan nozīmīgs procentu likmju risks. Tomēr tuvākajā laikā bāzes procentu likmju kāpums eiro izsniegtajiem kredītiem nav gaidāms, un, pēc banku sniegtās informācijas, lielākās kredītņēmēju daļas augstie ienākumi ļaus absorbēt iespējamo procentu likmju kāpumu.

Jūnija beigās banku izsniegto kredītu mājokļa iegādei skaits sasniedza 88.8 tūkst. Vidējais kredīta atlikums bija 13.7 tūkst. latu, turklāt vidējais latos izsniegto kredītu atlikums bija būtiski mazāks nekā eiro un ASV dolāros izsniegto kredītu atlikums (sk. 38. att.). Iespējams, ka latos kredīti tiek izsniegti galvenokārt mājokļa remontam, nevis tā iegādei, jo latos izsniegtie kredīti mājokļa iegādei retāk tiek piešķirti uz termiņu ilgāku par pieciem gadiem salīdzinājumā ar citās valūtās izsniegtajiem kredītiem. 51.9% no kopējā mājokļa iegādei izsniegto kredītu skaita tika izsniegti latos. No 9.8% mājsaimniecību, kas bija saņēmušas kredītu mājokļa iegādei, tikai 4.7% bija uzņēmušas valūtas risku. Tā kā lats piesaistīts eiro, liels valūtas risks ir tikai 2.3% mājsaimniecību, kas bija aizņēmušas citās valūtās, galvenokārt ASV dolāros.

38. attēls

KREDĪTU MĀJOKĻA IEGĀDEI SKAITS UN VIDĒJAIS ATLIKUMS VALŪTU DALĪJUMĀ
(tūkst.)



9. LĪZINGA KOMPĀNIJAS

Palielinās transportlīdzekļu līzings, savukārt nekustamā īpašuma un patēriņa preču līzings samazinās, attīstoties attiecīgajiem banku pakalpojumiem.

Saskaņā ar LLDA datiem par sešu kompāniju līzingu un faktūrkreditēšanas portfeļa pārmaiņām 2005. gada 1. pusgadā var secināt, ka vairāk attīstījās operatīvā līzingu pakalpojumi (kāpums gada laikā – 79.6%, aptuveni divas reizes lielāks nekā finanšu līzingu pieaugums – 44.3%). Līzingu portfelis sasniedza 475.6 milj. latu un kopā ar faktūrkreditēšanas portfeli, kas gada laikā pieauga par 72.6%, veidoja 544.9 milj. latu. Kopējo līzingu portfeli pozitīvi ietekmēja jaunas līzingu kompānijas iekļaušana LLDA.

Līzinguņēmēju portfelis nozaru dalījumā Latvijā ir līdzīgs vidējam Eiropas valstu līzingu kompāniju līzingu portfeļa dalījumam (pēc Eiropas Līzingu kompāniju asociāciju federācijas datiem). Visstraujākais līzingu portfeļa pieaugums (vairāk nekā 60%) bija lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā, kā arī zvejniecībā. Būtiski (vairāk nekā par 50%) pieauga līzingu izmantošana būvniecībā un pakalpojumu sektorā. 49.2% no līzingu portfeļa veidoja pakalpojumu sektors (sk. 39. att.). Savukārt līzingu pakalpojumu mājsaimniecībām īpatsvars līzingu portfeli salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu nedaudz saruka (līdz 14.9%).

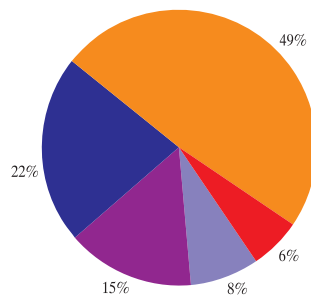
Transportlīdzekļu (komerctransporta un vieglo automobiļu) līzings sasniedza 64.7% no kopējā līzingu portfeļa (sk. 40. att.). Transportlīdzekļu īpatsvars ir būtisks

39. attēls

LĪZINGA KOMPĀNIJU LĪZINGA PORTFELIS NOZARU DALĪJUMĀ

(2005. gada 1. pusgada beigās; %)

- Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība un zvejniecība
- Mājsaimniecības
- Būvniecība un apstrādes rūpniecība
- Pakalpojumi
- Pārējās nozares

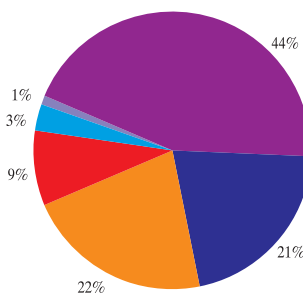


40. attēls

LĪZINGA KOMPĀNIJU LĪZINGA PORTFELIS AKTĪVU VEIDA DALĪJUMĀ

(2005. gada 1. pusgada beigās; %)

- Nekustamais īpašums
- Vieglie automobiļi
- Komerctransports
- Industriālas un ražošanas iekārtas, tehnika
- Dzelzceļa, jūras un gaisa transporta līdzekļi
- Citi, ieskaitot patēriņa preces



arī jaunajos darījumos (autolizings un komerctransporta lizings kopā veido 68,3%). Pretstatā banku hipotekārās kredītēšanas dinamikai nekustamā īpašuma īpatsvars lizinga portfeli turpināja samazināties. Joprojām saruka arī patēriņa preču īpatsvars lizinga portfeli.